

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

ítélete

Az ügy száma: Pfv.II.20.022/2023/8.

A tanács tagjai: dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna a tanács elnöke

dr. Darákné dr. Nagy Szilvia előadó bíró

dr. Hajdu Edit bíró

dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna bíró

dr. Osztovits András bíró

A felperes: felperes1 (cím1)

A felperes képviselője:

Rim Ügyvédi Iroda (cím2, ügyintéző: dr. Rim Zsuzsanna ügyvéd)

Az alperes: alperes1 (cím3)

Az alperes képviselője:

dr. Kalcsó Bettina Ügyvédi Iroda (cím4; ügyintéző: dr. Kalcsó Bettina ügyvéd)

A per tárgya: szülői felügyelet

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Budapest Környéki Törvényszék 1.Pf.20.459/2022/8.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Dabasi Járásbíróság 9.P.20.670/2019/37.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az esedékesség napjáig az államnak – a Nemzeti Adó és Vámhivatal illetékbevételei számlájára – 70.000 (hetvenezer) forint meg nem fizetett felülvizsgálati eljárási illetéket. Az illetékfizetési kötelezettség e határozat jogerőre emelkedését követő 60. napon válik esedékessé.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperes részére 150.000 (százötvenezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A magyar állampolgár felperes és az a. állampolgár alperes (a továbbiakban együtt: peres felek) 2012. szeptember 1-jén Magyarországon kötött házasságot. A peres felek 2012 decemberében N.-ba költöztek; ott született meg 2018. július 11-én Áron utónevű gyermekük. A gyermeket az alperes családi nevére anyakönyvezték. Röviddel a gyermek születését követően a felperes a gyermekkel együtt visszaköltözött Magyarországra; azóta életvitelszerűen a felperes a gyermekkel Magyarországon, az alperes N.-ban él.

[2] A peres felek a házasság felbontása és járulékai iránti eljárásban a kiskorú gyermeket érintő járulékos kérdésekben a bíróság végzésével jóváhagyott perbeli szerződést (egyezséget) kötöttek: megállapodtak, hogy a gyermek szülői felügyeletét a felperes gyakorolja, szabályozták – a gyermek 3 éves koráig – a folyamatos és időszakos kapcsolattartást, valamint megállapodtak az alperes gyermektartásdíj fizetési kötelezettsége mértékéről (Dabasi Járásbíróság 4.P.20.615/2018.).

A kereseti kérelem és az alperes ellenkérelme

[3] A felperes keresetében azt kérte, hogy a bíróság az alperesnek a gyermek sorsát érintő lényeges kérdések közül a gyermek családi nevének megváltoztatása kérdésében a felperessel közösen gyakorolt szülői felügyeleti jogát korlátozza (szüntesse meg), ami tartalmilag azt jelenti, hogy a felperes önállóan terjeszthessen elő kérelmet az illetékes kormányhivatal felé a gyermek családi nevének megváltoztatása iránt.

[4] A keresete indokaként előadta: a gyermek a. eredetű családi nevének (G.) fonetikus kiejtése magyarul kifejezetten trágár jelentéstartalmat hordoz. A gyermekkel jelenleg és hosszú távon is Magyarországon élnek, illetve szeretnének élni. A családnév miatt a gyermeket a közösségben komoly negatív megkülönböztetés, gúnyolódás érheti, amely személyiségfejlődését károsan befolyásol(hat)ja. Az előzmények körében előadta, hogy az alperes a házasság megkötésekor az a. társadalmi – kulturális szokások miatt ragaszkodott ahhoz, hogy mind a felesége, mind a leendő gyermekek az ő családi nevét viseljék. Ebben az időben a peres felek már tervezték a külföldre költözést, a gyermek megszületésekor pedig hosszabb ideje N.-ban éltek. A gyermek családi nevének megváltoztatása nem merült fel, hiszen az a. eredetű névhez N.-ban nem tapadtak negatív asszociációk.

[5] A felperes érvelt az alperesnek a gyermek érdekével nem törődő magatartásával: a családi név megváltoztatásához – bár tisztában van az ahhoz fűződő trágár jelentéstartalommal – nem járult hozzá, a gyermekkel a kapcsolatot az egyezésben foglaltak ellenére rendszeresen nem tartja, a házassági bontóper óta mindössze néhány alkalommal, sms-ben érdeklődött felőle; a gyermek az alperes családját nem ismeri. A névváltoztatás tehát a gyermek identitását nem befolyásolja.

[6] Az alperes a kereset elutasítását kérte. A névváltoztatáshoz nem járul hozzá, a gyermek majd a nagykorúságot elérve maga dönthet saját névviseléséről. Hangsúlyozta, hogy néhány hónapos magyarországi tartózkodása alatt őt a neve miatt hátrány vagy negatív megkülönböztetés nem érte, és véleménye szerint a gyermeke sem lesz ennek kitéve. A családi neve A.-ban gyakorinak számít, különösebb jelentéstartalma nincs. A név helyes a. kiejtése eltér a magyar fonetikus ejtismódtól, megfelelően kiejtve pedig a név magyarul sem hordoz negatív jelentéstartalmat. Az a. társadalmi tradíciók szerint a családtagok automatikusan a családfő nevét veszik fel. Visszautasította, hogy a gyermek iránt nem érdeklődik, a nagy távolság miatt 3-4 havonta lát lehetőséget a személyes találkozásra.

[7]

Az első- és másodfokú határozat

[8] Az elsőfokú bíróság ítéletével a gyermek nevének meghatározása és megváltoztatása körében a felperest a szülői felügyeleti jog kizárólagos gyakorlására feljogosította.

[9] Ítéletének indokolása szerint jelen ügyben a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) által a különélő szülő számára alapvető jogosítványként biztosított együttdöntési jogkör korlátozásáról kellett döntenie [Ptk. 4:168. § (2) bekezdés]. A felek a házasság felbontására irányuló perben erre vonatkozóan kifejezetten nem nyilatkoztak (egyezséget sem kötöttek), így a közösen gyakorolt szülői felügyeleti részjogosítványok a törvény erejénél fogva, a Ptk. 4:175. § (2) bekezdésben foglalt tartalommal „hallgatólag” váltak az egyezségük részévé. Ezért a jelen esetben az egyezség alapjául szolgáló körülmények lényeges megváltozása [Ptk. 4:170. § (1) bekezdés] nem értelmezhető, a bírői döntésnek kizárólag a gyermek mindenek felett álló (alapvető) érdekei mérlegelésén kell alapulnia.

[10] A különélő szülő együttdöntési jogának megvonása vagy korlátozása kivételes, amellyel a bíróság a gyermek névviseléshez, önazonossághoz fűződő és egyéb alapvető jogainak, érdekeinek igen pontos mérlegelését követően és csak akkor élhet, ha különélő szülő részéről a gyermek érdekeinek megfelelő döntésre nem lehet számítani és a Ptk. 4:175. § (3) bekezdés szerint gyámhatósági eljárástól sem várható a gyermek jogvédelmét megfelelően biztosító eredmény. A Ptk. 4:175. § (3) bekezdése, valamint a gyámhatóság, a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX.10.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyer.) alapján nyilvánvaló, hogy a szülői együtt döntési jogok megvonására vagy korlátozására a gyámhivatal még a szülők közötti vita esetében sem jogosult, csak elősegítheti a szülők közötti együttműködést.

[11] Az elsőfokú bíróság a peradatokat a gyermek érdeke szempontjából értékelte, és mérlegelési jogkörében eljárva a felperes keresetét alaposnak ítélte.

[12] Az elsőfokú bíróság a gyermek érdeke szempontjából hangsúlyosan értékelte a magyar nyelvű közegben a családnévhez tapadó asszociációk súlyosan negatív voltát és annak a gyermek szociális/társadalmi környezetében való megítélését. Egy olyan gyermek, akinek családneve a magyar nyelvtani szabályok szerint kiejtve és leírva is nagyon hasonlít egy kirívóan durva és rendkívül megalázó értelemben is használt magyar szóra, egész gyermekkorán, még a legnagyobb szülői, nevelő gondosság mellett is fokozottan ki van téve annak, hogy előbb vagy utóbb valamilyen közösségben társai gúnyolódásainak célkeresztjébe kerüljön. A gyermek érdeke egyértelműen az, hogy e bántalmazásoknak még a lehetősége se merülhessen fel. Az a. nyelv fonetikai, kiejtési szabályai Magyarországon egyáltalán nem ismertek, ezért még a legnagyobb elővigyázatosság mellett is előfordulhat, hogy a gyermek nevét az óvodában, iskolában vagy akár nagyobb nyilvánosság előtt helytelenül ejtik.

[13] Nem vitásan az alperesnek is fűződik mérlegelendő érdeke ahhoz, hogy a gyermek továbbra is családjuk generációk óta öröklődő nevét viselje, amely egyben származására, kulturális gyökereire is utal, azonban a gyermek lényegében születésétől fogva magyar kulturális és nyelvi közegben él, különélő édesapjával eddig elvétve kerül személyes kapcsolatba, a. felmenőit nem ismeri, ezért származása, félig a. identitása nincs hangsúlyosan jelen az életében. A gyermek esetleg a későbbiekben, nagykorúvá válását követően maga is dönthet úgy, hogy a nevét megváltoztatva, édesapja családnevét veszi fel.

[14] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a felperes keresetét elutasította.

[15] A közös kiskorú gyermek nevének meghatározására és megváltoztatására irányuló szülői felügyeleti részjogosítvány megvonására a szülői felügyelet rendezését követően nem a Ptk. 4:170. § (1) bekezdése szerinti szülői felügyelet gyakorlásának megváltoztatása iránti perben, hanem a Ptk. 4:168. § (2) bekezdése szerinti, a gyermek sorsát érintő valamely lényeges kérdésben való döntés jogának korlátozása vagy megvonása iránti perben van lehetőség. Ennek során a bíróság kizárólag azt vizsgálja, hogy a gyermek érdekében áll-e az, hogy a különélő szülőnek a gyermek sorsát érintő valamely lényeges kérdésben való döntési jogát korlátozza vagy megvonja.

[16] A másodfokú bíróság nem találta bizonyítottnak a gyermek érdeksérelmét. A felperes csak állította (a név hangzása miatt automatikusan feltételezte), hogy a gyermek a családneve miatt hátrányos megkülönböztetésnek lesz kitéve; állítását meghaladóan azonban konkrét bizonyítékkal nem szolgáltat. Maga sem hivatkozott olyan konkrét, fennálló körülményre, amely a gyermek érdekét sértené. Egy jövőbeni, lehetséges esemény azonban nem alapozhat meg olyan ítéleti döntést, amely a különélő szülő alapvető, a gyermek nevének meghatározására és megváltoztatására vonatkozó jogát korlátozza vagy megvonja, amire csak igen indokolt esetben, kivételesen kerülhet sor. Önmagában annak a körülménynek, hogy a magyar környezetben az alperes családnevének kiejtése során, az azt hallók valamelyik trágár jelentésű szóra asszociálnak, ilyen indoknak nem tekinthető.

[17] A gyermek családneve az édesapja családnevével egyezik meg, az a kettejük közötti szoros vérségi kapcsolatot tükrözi. Ez a családnév utal az édesapja és a gyermek a. származására, amely a gyermek életében, a fogantatásával rögzült adottság. A gyermek életét gazdagíthatja, nyitottá teheti más kultúrákra. Amennyiben a környezete azt nem kívánatos ténynek tekinti és arra törekszik, hogy a gyermek azzal a legkisebb mértékben se szembesüljön, a gyermek identitását nagymértékben rombolja. Az alperesi családnév ejthető „G.” vagy „G” formában is.

[18] A gyermekek és a felnőttek körében a csúfolódás indítéka alapvetően nem egy név vagy adottság, hanem az azt gyakorló rosszindulata vagy szándéka. Ez ellen azonban a szülő a gyermeket legfeljebb felvértezni tudja, teljesen megóvni azonban nem.

A másodfokú bíróság utalt a felperes szülői felelősségére: a házasságkötéskori nyilatkozata szerint a születendő gyermek családneve az alperes családnevével lesz azonos, azaz akkor nem tekintette a gyermek alapvető érdekét sértőnek. A házasság felbontása iránti perben pedig – annak ellenére, hogy akkor a felperes már jogi képviselővel járt el, Magyarországon lakott és kívánt is lakni – fel sem merült a névváltoztatás miatt a szülői felügyeleti jog korlátozásának szükségessége. Nem alapozhatja meg a szülői felügyeleti jog korlátozását vagy megvonását az a tény sem, hogy a gyámhatósági eljárás elhúzódhat.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[19] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és – tartalma szerint – az elsőfokú bíróság ítéletének helybehagyását, másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte.

[20] Megsértett jogszabályhelyként hivatkozott a Ptk. 4:2. § (1) bekezdésére, a 4:21. § (6) bekezdésére és a Ptk. 4:168. § (2) bekezdésére, valamint a polgári perrendtartásról szóló 2013. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 279. § (1) bekezdésére.

[21] Felülvizsgálati érvelése szerint a másodfokú bíróság ítélete az ügy érdemére kihatóan jogszabálysértő, mert nem vette kellő súllyal figyelembe a gyermek érdekének és jogainak fokozott védelmét [Ptk. 4:2. § (1) bekezdése], valamint a gyermek érdekének elsődlegességét [Ptk. 4:21. § (6) bekezdése], ezért tévesen alkalmazta a Ptk. 4:168. § (2) bekezdését, valamint megsértette a Pp. 279. § (1) bekezdését.

[22] A gyermek elsődleges és mindenek felett álló érdeke a kiegyensúlyozott testi, értelmi, erkölcsi és pszichés fejlődése. Az egészséges pszichés fejlődés a jelen esetben szorosan összefügg a családi nevéhez kapcsolódó társadalmi megítéléssel. Az elsőfokú bíróság ítélete helyes mérlegelés alapján, helyes következtetést tartalmaz, amikor a gyermek érdekét és jogait részesítette fokozott védelemben. A másodfokú bíróság azonban nem vette kellő súllyal figyelembe a gyermek érdekét, amely az ügy érdemére kihatóan jogszabálysértő döntést eredményezett.

[23] Téves az a jogerős ítéleti álláspont, hogy a gyermek érdeksérelme jövőbeli és nem bizonyított, hanem csak feltételezett esemény. A gyermek ugyanis 2020 szeptemberétől bölcsődébe, majd 2021 szeptemberétől óvodába, magyarországi közösségbe kerül. A közösség pedig potenciális színtere a gyermeket érintő támadásoknak: a gyermek, mivel családnévének hangzása megegyezik egy trágár magyar szóéval, az óvodai, iskolai közegben azonnal céltáblává válik. Hiába próbálja ezt a szülő minden eszközzel elhárítani, a gyermeket nem tudja megóvni. Téves a kiejtésre való hivatkozás is: Magyarországon nem az a kiejtéssel, hanem a magyar kiejtéssel ejtik ki a gyermek nevét. Felelősségteljes szülőként az a feladata, hogy amennyiben lehetséges, a gyermek elkerülje azt, hogy pusztán a neve miatt, méltóságában, önbecsülésében sérüljön.

[24] A felperes változatlanul érvelt azzal, hogy az alperes nem veszi figyelembe a gyermek érdekét: nem mutatott partnerséget a gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődése érdekében (Ptk. 4:147. §), valamint a gyermekkel a kapcsolatot nem tartja rendszeresen.

[25] A gyermek jogairól szóló, New Yorkban 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi XLIV. törvény (továbbiakban: New York-i Egyezmény) 8. cikke szerint a gyermek és az apa közötti vérségi kapcsolatot nem a név határozza meg. A gyermek identitását nem a neve, hanem a vérszerinti a. származású szülőjével való kapcsolata határozza meg. Önmagában attól, hogy a gyermek apja a., ettől még nem rendelkezik a.

identitással, az szocializáció eredménye, amelyet az apai minta révén nyerhetne el. Ez az apai minta azonban nem áll rendelkezésre, mivel az apa nem tartja rendszeresen a kapcsolatot a gyermekkel. A másodfokú bíróság túlértékelte a gyermek a. származását, háttérbe helyezve ezáltal egyéb érdekeit. A jelen perben pedig nem a gyermek névhez vagy származáshoz való jogának korlátozása a per tárgya.

[26] A gyermek legfőbb érdeke nem az, hogy egy olyan családnévvel viseljen, amelynek hangzása önmagában egy trágár szó. Önmagában a családi névtől még nem alakul ki az identitása, még nem lett nyitottabb más országok megismerésére és nincs tényleges érzelmi kapcsolata az alperessel sem. Amennyiben a név viselése az identitást alapozná meg, úgy magyar identitással a gyermek nem is rendelkezne, hiszen nincs magyar családi neve. Az apai családnév változatlanul hagyásával ugyanakkor a közösségben kínos, kellemetlen helyzetek elé kerül: e név megnehezíti a beilleszkedését és társas kapcsolatai kialakítását, nevetség és gúny tárgyává teszi, amelyet – teljesen szükségtelenül – majd fel kell dolgoznia.

[27] A másodfokú bíróság nem értékelte kellő súllyal, hogy az alperes nem tartja rendszeresen a kapcsolatot a gyermekkel: A.-ban élő családja a kisfiút egyelőre még nem is ismeri, ő viszont rendszeresen tapasztalja a gyermek óvodájában, bölcsődéjében, az egészségügyi ellátásban, hogy kerülik a gyermek megszólítását. A másodfokú bíróság mindössze arra hivatkozott, hogy a G. név fonetikusán ejtve a magyar nyelvben trágár szó, és a felperes csak egy jövőbeni lehetséges eseményre alapozva kérte a családnév megváltoztatását. Ezzel ellentétben már jelenleg is tapasztalta, hogy kellemetlen a gyermek nevének kiejtése a gyermekkel foglalkozók számára.

[28] Nem értékelhető a terhére az, ahogyan a házasságkötéskor a gyermek családi nevéről nyilatkozott. Egyrészt az alperes nyomatékos kérésére egyezett bele abba, hogy a gyermek az alperes nevét viselje, másrészt ekkoriban már N.-ba készültek az alperessel, ahol a családi névnek semmilyen jelentése nincs.

[29] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte. Hangsúlyozta, hogy a jelen ügyben a névviseléssel kapcsolatos hagyományoknak, tradícióknak és az ehhez társított pszichés kötődési folyamatoknak alapvető jelentősége van. E körben hivatkozott Maitz Péter „A szent ügy” a dualizmuskor kori névmagyarosítási propaganda nyelvészeti elemzése című tanulmányára, Tóth Valéria „Személynévadás és személynévhasználat az ómagyar korban” című könyvére, az Alkotmánybíróság 27/2015. (VII.21.) AB határozatára, a Kúria Pfv.20.074/2021/4. számú precedens képes határozatára, amelyekből azt a következtetést szűrte le, hogy az adott személy neve identitásának egyik alapvető meghatározója, a családi összetartás legfontosabb kifejezője.

[30] A gyermek vezetéknévéről a felperes két alkalommal is rendelkezhetett, valamint arról a peres felek dönthettek volna a bontóperben született egyezségben is. A felperes arra törekszik, hogy elnehezítse vagy megakadályozza az alperesnek a gyermekkel való kapcsolattartását, nem biztosít olyan körülményeket, hogy szeretetteljes, bensőséges kapcsolatot alakíthasson ki vele. A házasság felbontása a jelen per tárgyát semmilyen módon nem befolyásolja.

[31] A Ptk. 4:168. § (2) bekezdése körében a bíróságnak kizárólag azt kell vizsgálnia: a gyermeknek érdekében áll-e, hogy a különélő szülőnek a gyermek sorsát érintő valamely lényeges kérdésben való döntési jogát korlátozza vagy azt megvonja. A felperes a keresetében maga sem hivatkozott olyan konkrét és már bekövetkezett sérelemre, amely a gyermek érdekét, jogait bármilyen módon sértette volna. A jövőben bekövetkező lehetséges esemény nem alapozhat meg olyan ítéleti döntést, amely a különélő szülő alapvető jogát korlátozza vagy megvonja. Arra csak igen indokolt esetben, kivételesen van lehetőség. A felperes a felülvizsgálati kérelmében is feltételes módon fogalmaz és jövőben bekövetkező eseményre utal; ténylegesen bekövetkezett joghátrányt itt sem jelölt meg. Az alperes személyes meghallgatása során helyesen kimondta a nevét, amely fonetikusán leírva így hangzik: „g.”. Ezen helyes kiejtés alapján nem lehet egy trágár kifejezésre asszociálni.

[32] Az alperes családneve a.ul „dolgot” jelent, egyebekben egy A.-ban található hegynek a neve, és A.-ban nem számít ritka névnek. A másodfokú bíróság helytállóan hangsúlyozta, hogy a szülőnek az a dolga és feladata, hogy hozzájáruljon a gyermeke kiegyensúlyozott értelmi és erkölcsi fejlődéséhez: a. származását tudatosítsa, nevének helyes kiejtését megtanítsa, hogy arra ne hátrányként, hanem előnyként gondoljon.

[33] A felperes az alperes felülvizsgálati ellenkérelmére további észrevételt tett. Vitatta, hogy a gyermek identitásának legfőbb hordozója, az apa-fiú összetartozás tudatának kifejeződése a név lenne. A G. név jelen esetben formális, tartalom nélküli kiüresedett szó, a gyermek szempontjából nincs valódi tartalma. Az identitást a tényleges kapcsolat határozza meg. Állította: nem törekszik arra, hogy elidegenítse a gyermeket az édesapjától. Nem tagadta meg soha, hogy beszéljen a gyermekkel telekommunikáció útján; az apa volt az, aki nem szorgalmazta a kapcsolattartást.

[34] Nem a gyermek származásával kapcsolatosan van aggálya, hanem azzal, hogy a gyermek kénytelen elszenvedni pusztán a neve miatt az állandó csúfolódást és a kínos helyzeteket. Ezeket kifejezetten tapasztalta, és beadványaiban több ízben rögzítette is. Nem fedi a valóságot tehát az az állítás, hogy csak feltételes módon fogalmazott. Kiemelte, hogy a jelen per nem az apa, hanem a gyermek jogáról szól [Ptk. 4:168. § (2) bekezdés]. Az alperes érveléséből látható, hogy számára nem a gyermek érdeke a lényeges, hiszen akkor találkozna vagy kommunikálna vele, igyekezne őt megismerni, ilyenről azonban szó sincs.

A Kúria döntése és jogi indokai

[35] A Kúria a jogerős határozatnak a felülvizsgálati kérelemben megjelölt megsértett jogszabályhelyek, az ott előadott jogszabálysértés, valamint a kérelem jogi indokai által meghatározott keretek közötti jogszabálysértő voltát vizsgálja (Pp. 405 §.) A jelen per tárgya szülői felügyeleti jog korlátozása (megvonása), a felperes által feltüntetett Ptk. 4:21. § (6) bekezdése a bontóperi eljárásra vonatkozó anyagi jogi szabály. A per tárgya és a megjelölt megsértett jogszabályhely között nincs ok-okozati összefüggés [Pp. 413. § (1) bekezdés b) pont], ezért azt a Kúria érdemben nem vizsgálta.

[36] A felülvizsgálati kérelem megalapozatlan.

[37] A különélő szülők a gyermek sorsát érintő lényeges kérdésekben közösen gyakorolják jogaikat akkor is, ha a szülői felügyeletet a szülők megállapodása vagy a bíróság döntése alapján az egyik szülő gyakorolja, kivéve, ha a gyermekétől különélő szülő felügyeleti jogát a bíróság e tekintetben korlátozta vagy megvonta [Ptk. 4:175. § (1) bekezdés]. A gyermek sorsát érintő lényeges kérdésnek tekintendő – többek között – a kiskorú gyermek nevének meghatározása és megváltoztatása [Ptk. 4:175. § (2) bekezdés]. A jog korlátozása (megvonása) csak a gyermek érdeksérelmének bizonyítottága esetén rendelhető el [Ptk. 4:168. § (2) bekezdés], mivel a gyermek mindenek felet álló érdekét – amelynek fokozott védelmét a Ptk. alapelveként deklarálja [Ptk. 4:2. § (1) bekezdés] – minden őt érintő ügyben elsődleges szempontként kell figyelembe venni.

[38] Az anyagi jogszabályhelyből [Ptk. 4:175. § (1) bekezdés] következően a gyermek sorsát érintő lényeges kérdésekben a közös szülői felügyeleti jogot a felek perbeli szerződéssel (önként, akár egyoldalúan is) nem korlátozhatják, illetve arról az egyik szülő nem mondhat le. A gyermek sorsát érintő lényeges kérdésben fennmaradó együttdöntési jog olyan alapjog, amelynek korlátozása (megvonása) – hasonlóan a szülői felügyeleti jog megszüntetéséhez – csak bíróság által és lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeként lehetséges. Ebből következően a jog korlátozása, illetve megvonása iránt megváltoztatásra irányuló kereset csak akkor terjeszthető elő, ha arról bíróság korábban rendelkezett.

[39] A jelen ügyben a szülői felügyelet gyakorlását, a kapcsolattartás szabályozását és a gyermektartásdíj mértékét meghaladóan a felek között megállapodás nem jött létre (jognyilatkozatot nem tettek); a szülői felügyelet gondozó szülő általi kizárólagos gyakorlása esetén a Ptk. 4:175 § (2) bekezdésében feltüntetett, a szülők együttdöntési jogkörébe tartozó, a gyermek sorsát érintő lényeges kérdésekre vonatkozó szülői felügyeleti jogok a törvény alapján [Ptk. 4:175. § (1) bekezdés] illetik meg a különélő szülőt (jelen esetben az alperest). Az egyezségi jognyilatkozatra speciális (családjogi) rendelkezés hiányában a Ptk. kötelmi jogi általános, a jognyilatkozatokra vonatkozó szabályai irányadók, eszerint pedig az egyezségi jognyilatkozat hiánya ráutaló magatartásnak nem minősíthető [Ptk. 6:4. § (3) bekezdés], a hallgatás vagy valamilyen magatartástól való tartózkodás a felek kifejezett rendelkezése alapján minősül jognyilatkozatnak [Ptk. 6:4. § (4) bekezdés], jogról lemondani vagy abból engedni kifejezett nyilatkozattal lehet [Ptk. 6:8. § (3) bekezdés]. A bontóperben megkötött szerződés (egyezség) és az azt jóváhagyó bírósági határozat tartalma tehát kiterjesztően nem értelmezhető: a Ptk. 4:175. § (2) bekezdésében feltüntetett közösen gyakorolt szülői felügyeleti jogról a bíróság nem döntött, a Ptk. 4:170. § (1) bekezdése – ahogy arra az eljáró bíróságok helytállóan mutattak rá – nem alkalmazható.

[40] A fentiekből következően a jogvita kereteit a Ptk. 4:168 § (2) bekezdése határozza meg: a gyermek (és nem a szülők) érdeke vizsgálándó abból a szempontból, hogy érdeksértő-e a családi név megváltoztatása iránti közös szülői felügyeleti jog változatlan fennmaradása.

[41] A Kúria elsődlegesen rámutat arra, hogy a jelen eljárásban a bíróság döntési jogköre kizárólag a névváltoztatáshoz való hozzájárulási jog korlátozására (megvonására) vagy a kereset elutasítására terjedt ki. A keresetnek helyt adó döntés jogkövetkezménye, hogy a gondozó szülő a gyermek családi nevének a megváltoztatása iránti kérelmet az erre vonatkozó közigazgatási eljárásban önállóan jogosult előterjesztetni. A bíróság döntése a közigazgatási eljárás kimenetelével nincs összefüggésben: a családi név megváltoztatása iránti kérelem

elbírálására, annak tárgyában pozitív (helyt adó) vagy negatív (elutasító) döntés meghozatalára a közigazgatási hatóság rendelkezik hatáskörrel. A jogvitában előterjesztett érvelésben viszont a szülői felügyeleti jogról való döntést a felek tartalmilag azonosították a közigazgatási eljárásban hozott döntéssel, holott a szülői felügyeleti jog korlátozása (megvonása) esetén is rendelkezhet úgy a közigazgatási hatóság, hogy a családi név megváltoztatása iránti kérelemnek nem ad helyt.

[42] A jogvita alapja a gyermek érdekséremlme, amelynek bizonyítása a felperest terhelte. A felek érvrendszere alapján két versengő érdek fogalmazódott meg: a gyermek kiegyensúlyozott, harmonikus személyiségfejlődéshez való joga [Alaptörvény XVI. cikk (1)-(3) bekezdés, a családok védelméről szóló 2011. évi CCXI. törvény (Csvtv.) 9. § (2) és (3) bekezdés, 13. § (1) bekezdés], illetve a családi névhez, az identitásához való jog [New York-i Egyezmény 8. cikk 1. pont]. A két érdek egyben két alapjog, amelyek összeütközésénél a szükségesség és arányosság követelménye vizsgálendő [Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés].

[43] A Kúria egyetértett a jogerős ítélet indokolásával, a másodfokú bíróság indokolását az alábbiakkal egészíti ki.

[44] A gyermek alapjoga a családban való nevelkedés és a nevelésével, gondozásával a személyiségfejlődésének biztosítása. Ez az alapjoga magában foglalja az emberi méltósága tiszteletét [Csvtv. 9. § (3) bekezdés]. Kétségtelen, hogy a gyermek családi nevéhez – annak hangzása miatt – magyar közegben kifejezetten negatív asszociáció kapcsolódik, ezért a családnév a gyermek szociális kapcsolatainak kialakulását – ezzel társadalmi szocializációját – alapvetően befolyásolhatja. Nem hagyható ugyanis figyelmen kívül az adott aktuális környezet reagálása, a gyermekkel szembeni hozzáállása, amely – egyes esetekben – az emberi méltóságát is sértheti.

[45] Az ember neve arra szolgál, hogy őt mástól megkülönböztesse. A név egyben hordozója lehet a családi kapcsolatnak (leszármazás, családba tartozás, vagy azon kívüli lét), a társadalmi helyzetnek (korábban nemesi, nagycsaládi hovatartozás, előjogok), a nemiségnek és a nemzeti hovatartozásnak. [995/B/1990. AB határozat]. A saját név a személy identitásának egyik – mégpedig alapvető – meghatározója, amely viselőjének azonosítását, egyúttal másoktól való megkülönböztetését is szolgálja, ezért individualitásának, egyedi, helyettesíthetetlen voltának is az egyik kifejezője. A saját névhez való jog tehát az önazonossághoz való jog alapvető eleme, így olyan alapvető jog, amely a születéssel keletkezik, az állam által elvonhatatlan és – lényeges tartalmát tekintve – korlátozhatatlan [58/2001. (XII. 7.) AB határozat].

[46] A gyermek – szüleinek megállapodása szerint – apjának vagy anyjának születési vagy házasságkötéssel szerzett családi nevét viseli. [Ptk. 4:150. § (1) bekezdés]. Az anyakönyvi eljárásról szóló 2010. évi I. törvény (a továbbiakban: Anyktv.) 21. § (1) bekezdése szerint, ha a szülők a házasságkötés után nem viselnek közös házassági nevet, a házasságkötést megelőző eljárás során megállapodhatnak a – házasságukból származó – születendő gyermek névviseléséről. A gyermekek nevére vonatkozó megállapodás legkésőbb az első közös gyermek születésének anyakönyvezéséig módosítható [21. § (2) bekezdés]. A peradatokból egyértelműen megállapítható, hogy a felek között konszenzus volt a gyermek családi neve tekintetében: a házasságkötést megelőző eljárásban eltérő nyilatkozatot nem tettek, valamint a

gyermek születésekor az anyakönyvezése is az alperes családi nevére történt. A felperes tehát szülői felelőssége körében a gyermek családi nevének megállapodáson alapuló meghatározásánál az alperes családi nevének a gyermek hosszú távú érdekére kihatását nem mérte fel. A magyarországi bontóperi eljárásban – amikor a felperes és a gyermek már életvitelszerűen Magyarországon éltek – pedig a felperes a gyermek családi nevével kapcsolatos jogkorlátozást nem kezdeményezett (ilyen keresetet nem terjesztett elő).

[47] Mivel a családi név alapján – annak hangzása miatt – egyértelműen fennáll egy bizonyos pejoratív kifejezésre való asszociáció veszélye, a gyermek kiegyensúlyozott személyiségfejlődésének alapjogával szemben áll a gyermek saját identitásához való joga, amely – a korábbi alkotmánybíróági határozatokból eredően – magában foglalja a gyermek családi kapcsolatainak és a származásának elismerését is, ezen túlmenően pedig alapjogokhoz hasonlóan állami védelemmel bír [58/2001. (XII. 7.) AB határozat].

[48] A jogvitában az eljáró bíróságok a gyermek érdekét eltérően ítélték meg. Az elsőfokú bíróság a felperes érvelését fogadta el, míg a másodfokú bíróság a gyermek családi nevéhez kapcsolódó jogát értékelte. A másodfokú bíróság a döntését arra alapította, hogy a felperes csak állította, de nem bizonyította a gyermek konkrét érdeksérelmét: a családi név miatti (jövőbeli) hátrányos megkülönböztetését.

[49] A felülvizsgálati eljárásban a megjelölt jogszabálysértés alapján azt kellett vizsgálni, hogy a másodfokú bíróság a felülmérlegelésénél megsértette-e az erre vonatkozó eljárásjogi jogszabályhelyet [Pp. 279. § (1) bekezdés], a gyermek érdeke értelmezésénél az alapjogok konkurenciája miatt a szükségesség és arányosság alaptörvényi előírását.

[50] Az eljárásjogi jogszabályhely megsértése nem állapítható meg és a döntés nem sérti a szükségesség és arányosság előírását sem.

[51] A felperes az eljárás során végig következetesen állította, hogy a név használata a jövőben a gyermek számára hátrányt és ezzel alapjogi érdeksérelmet fog okozni. Az első- és másodfokú eljárásban a hangsúlyt jövőbeli eseményekre helyezte, azzal nem érvelt (szemben a felülvizsgálati kérelmében előadottakkal), hogy a 2018 óta Magyarországon bejelentett állandó lakóhellyel rendelkező, azóta Magyarországon élő, 2020 óta bölcsődébe, 2021 óta pedig óvodába járó gyermeket bármilyen tényleges megvalósult atrocitás vagy hátrány érte volna a név használatából eredően. A másodfokú bíróság a döntését arra alapította, hogy a felperes nem bizonyított olyan tényleges eseményt, amelyből alappal vonható le a gyermek jövőbeli érdeksérelme.

[52] A Kúria jogköre a felülvizsgálati eljárásban a mérlegelésen alapuló döntés felülmérlegelésére korlátozott: a Kúria a bizonyítékok felülmérlegelésére, a tényállás megváltoztatására csak kivételesen és abban az esetben jogosult, ha felülvizsgálni kért jogerős határozat iratellenes, kirívóan okszerűtlen és logikailag ellentmondó megállapításokat tartalmaz. Nem ad alapot a bizonyítékok felülmérlegelésére, ha egyes bizonyítékokból eltérő következtetés is levonható lett volna; kizárólag az minősíthető nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésnek, amikor a bizonyítékokból csak egyfajta, a felülvizsgálattal támadott határozattól eltérő következtetésre lehet jutni (Kúria Pfv.21.474/2011. megjelent: BH2013.119.).

[53] A jelen ügyben a felülvizsgálati eljárásban a jogerős ítélet iratellenessége, logikai ellentmondása fel sem merült. Az pedig, hogy a másodfokú bíróság a bizonyítékok értékelésénél a bizonyítottság hiányára hivatkozással utasította el a keresetet, a feltüntetett eljárásjogi jogszabályhely [Pp. 279. § (1) bekezdés] megsértését önmagában nem vonja maga után. Önmagában azonban az, hogy a felperes az eljárásban a gyermek érdeksérelmét általánosságban fogalmazta meg, még nem jelenti a bizonyítottság hiányát: a családi névhez – annak hangzása miatt – kapcsolódó asszociációra tekintettel a józan ész [Alaptörvény 28. cikk] alapján is egyértelműen lehet következtetni arra, hogy a gyermek a magyarországi környezetben még a legóvább nevelés esetén is konfliktusokkal fog szembenézni.

[54] A családi névhez való jog és a név hangzásából alappal következtethető konfliktusok szembenállása miatt vizsgálendő a szükségesség és arányosság követelménye. A gondozó és a különélő szülő együttdöntési jogát deklaráló jogszabályhely maga emelt ki a szülői felügyeleti jogokból olyan – nevesített – jogokat, amelyek esetében a közös szülői felügyelet akkor is fennmarad, ha a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése során a szülői felügyelet teljes körű gyakorlására az egyik szülőt jogosították fel. Az együttdöntési jog – mint alapjog – korlátozására vagy megvonására csak kivételes esetben kerülhet sor; a peradatok pedig annak – alkotmányjogi szempontú – szükségességét nem támasztják alá. A felperes a gyermek családi nevének korábban nem tulajdonított jelentőséget, emellett az aktuális nevelési környezet (nyilvánvalóan előforduló) negatív visszajelzéséből eredő sérelem a gyermek identitását meghatározó családi név megváltoztatására irányuló eljárás kezdeményezésének önálló jogával arányban sem áll. A konfliktusok kezelése – amelyben a szülő nevelése és az oktatási intézmények támogatása kiemelt jelentőségű – nem arányos a gyermek identitását meghatározó családi név megváltoztatása iránti közösen gyakorolt szülői felügyeleti jog korlátozásával. A Kúria nem találta alaposnak a szülő-gyermek és alperesi családi kapcsolat hiányával való érvelést sem, mivel a gyermek alperessel fennálló érzelmi kapcsolata nem azonosítható a családi nevével.

[55] A Kúria fentiekben kifejtettekre tekintettel a jogerős döntést hatályában fenntartotta [Pp. 424. § (1) bekezdés].

[56] A felperes felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 80. § (1) – (2) bekezdése és a 83. § (1) bekezdése alapján a Kúria kötelezte a felülvizsgálati ellenkérelmet előterjesztő alperes ügyvédi képviselettel felmerült, felszámított felülvizsgálati eljárási költségének a megfizetésére. A Kúria ennek összegét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja alapján állapította meg.

[57] A felülvizsgálati eljárás illetéke az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 39. § (3) bekezdés d) pontja, valamint az 50. § (1) bekezdése alapján 70.000 forint. A felperes a Pp. 82. § (1) – (2) bekezdése és a 83. § (1) bekezdése alapján köteles a feljegyzett 70.000 forint felülvizsgálati illeték megfizetésére. A Kúria tájékoztatja a felperest, hogy az illetéket a Nemzeti Adó -és Vámhivatal 10032000-01070044-09060018 számú illetékbevételei számlájára kell megfizetnie, megfizetése során közleményként fel kell tüntetnie a Kúria megnevezését, e határozat számát és a fizetésre kötelezett (azaz a felperes) adóazonosító számát.

[58] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet tárgyaláson kívül bírálta el a Pp. 405. § (1) bekezdése értelmében alkalmazandó 376. § (1) bekezdése alapján.

[59] Az ítélet ellen a Pp. 407. § (1) bekezdés d) pontja alapján nincs helye felülvizsgálatnak.

Budapest, 2023. április 11.

dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. a tanács elnöke, dr. Darákné dr. Nagy Szilvia s.k. előadó bírő, dr. Hajdu Edit s.k. bírő, dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. bírő, dr. Osztovits András s.k. bírő

A kiadmány hitelül: